

Digiwak

9000 woorden met afbeeldingen, definities en voorbeeldzinnen

[REDACTIE LES](#)

21 december 2020

Digiwak is een digitaal woordenschatprogramma met ruim 9000 woorden. Bij elk woord is een afbeelding, een omschrijving en een voorbeeldzin opgenomen. Digiwak is in eerste instantie ontwikkeld voor leerlingen in het basisonderwijs. Kan Digiwak ook in ISK's en in het NT2-onderwijs aan volwassenen worden ingezet, vroeg Les zich af. En zo ja, hoe dan? We vroegen het ontwikkelaar Folkert Kuiken.

Trefwoorden

[TaalvaardighedenWoordenschat](#)

INTRO INFO

digiwak

INLOG gebruikersnaam **INLOGGEN**

wachtwoord

Indien u geen account heeft kunt u zich [hier aanmelden](#).
Wachtwoord vergeten? Vraag een [nieuw wachtwoord](#) aan.

Deze website kwam tot stand door samenwerking van Stichting Digiwak, UvA en ITTA UvA in opdracht van LOWAN/OCW, de Louisa Stichting, gemeente Amsterdam en Stichting Simonscholen

Waarom een speciaal digitaal woordenschatprogramma?

Kuiken: 'Bij het leren van een andere taal heb je meer aan woordkennis dan aan grammaticaregels. Want hoe meer woorden je kent, hoe groter je taalvaardigheid is. Woordenschat blijkt een belangrijke voorspeller van leesvaardigheid te zijn en leesvaardigheid is dat op zijn beurt voor taalvaardigheid in het algemeen en voor studiesucces. Het is daarom van groot belang om de ontwikkeling van de woordenschat zoveel mogelijk te stimuleren. Met dat doel is **Digiwak** ontwikkeld.'

Kun je iets vertellen over de opzet en inhoud van de website www.digiwak.nl?

'Digiwak bevat in totaal 9052 woorden, afkomstig uit de **Woordenschat Amsterdamse Kinderen** (Kuiken & Droge, 2010). Dit is een woordenlijst voor leerlingen uit groep 3 tot en met 8. De lijst is gebaseerd op **Woorden in het basisonderwijs** (Schrooten & Vermeer, 1994), aangevuld met woorden uit taal- en zaakvakmethodes, en beoordeeld door leerkrachten. Om na groep 8 een goede start in het voortgezet onderwijs te maken, moeten leerlingen jaarlijks gemiddeld zo'n 1500 woorden leren, wat neerkomt op een leerlast van zeven à acht nieuwe woorden per dag. Dat is een niet geringe taak.

Om het leerproces overzichtelijk te houden, zijn de woorden opgedeeld in 36 **thema's**, zoals: *Wonen, Vervoer, Gedrag en gevoelens, Uiterlijk, Tijd en Wereldkwesties*.

8

Dig/WAK – Alle Woorden

Hier kunt u alle woorden, thema's en clusters van alle groepen bekijken.

Indien u de voortgang van uw groep wilt bijhouden kies dan eerst uw groep via het groepsdossier.

ALLE
THEMA'S

Bewegen, sport en spel

Dieren

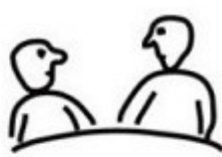
Eten en drinken

Familie en vrienden

Figuurlijk taalgebruik

Gedrag en gevoelens

Geld en winkelen

Geloof

Informatie

Lastige woorden

Lichaam en gezondheid

Macht en bestuur

Elk thema is op zijn beurt opgedeeld in **clusters**. Zo is het thema *Wereldkwesties* onderverdeeld in clusters als: *Armoede*, *Derde wereld*, *Globalisering*, *Leger*, *Racisme* en *Vluchten*. Elke cluster bestaat uit maximaal negen woorden.

8

Clusters voor thema "Wereldkwesties"

Hieronder treft u een overzicht van alle clusters voor thema "Wereldkwesties" voor groep 8

Botsingen

De armoede

De beeldvorming

De burgeroorlog

De derde wereld

De gevangenschap

De globalisering

Het bondgenootschap

Het leger

Het racisme

Ideologieën

Oorlog

Het cluster *Leger* bijvoorbeeld bestaat uit de volgende woorden: *de belegering, deserteren, sneuvelen, de strijdkracht, de veldtocht, de*

victorie, werven en zegevieren. Met behulp van een zoekfunctie kan van elk willekeurig woord worden nagegaan of het in Digiwak is opgenomen en zo ja, waar.

Afbeelding, definitie en voorbeeldzin

'In Digiwak gaat elk woord vergezeld van een afbeelding, een definitie of omschrijving van het woord en een voorbeeldzin waarin het woord in een context is geplaatst. Een voorbeeld: bij het woord *werven* is de definitie: 'Overhalen om in dienst te gaan of lid te worden'. Als voorbeeldzin is opgenomen: 'Tijdens de oorlog deed het leger zijn best om zoveel mogelijk soldaten te werven'. Verder is bij elk woord de woordsoort aangegeven (zelfstandig naamwoord, werkwoord of overig). Bij werkwoorden zijn naast de infinitief ook de verleden tijd en het voltooid deelwoord opgenomen (bijvoorbeeld: *werven – wierf – geworven, deserteren – deserteerde – gedeserteerd*). Het is mogelijk om elk woord in Digiwak te printen, inclusief afbeelding, definitie en voorbeeldzin. Met de functie **Groepsdossier** kan van elke groep worden bijgehouden welke woorden in behandeling zijn, welke voldoende geconsolideerd zijn en welke nog geleerd moeten worden.'

woord	werven - wierf - geworven
woordsoort	Werkwoord
definitie	Overhalen om in dienst te gaan of lid te worden.
voorbeeldzin	Tijdens de oorlog deed het leger zijn best om zo veel mogelijk soldaten te werven.

Hoe wordt Digiwak ingezet in het basisonderwijs?

'Leerkrachten in het basisonderwijs hebben inmiddels de weg naar Digiwak gevonden. Omdat de woorden uit Digiwak een scala aan onderwerpen en thema's omvatten, is het programma geschikt voor gebruik in de dagelijkse lespraktijk. De woorden zijn onderverdeeld naar groep met in de lagere groepen makkelijkere en meer op jonge kinderen gerichte woorden en in de latere groepen moeilijkerere en voor oudere kinderen geschikte woorden.

Bij behandeling van een bepaald thema tijdens de taal- of zaakvakles kunnen met Digiwak de bij het thema passende woorden worden geselecteerd. De zoekfunctie vormt voor dat doel een handig middel. Dat kunnen frequente woorden zijn (*het advies, rechtstreeks, innemen*), schooltaalwoorden (*de legenda, de periode, dergelijke*), vakspecifieke woorden (*de beuk, de kringloop, de onderdaan*) of lastige woorden waar leerlingen doorgaans veel moeite mee hebben (*immers, integendeel, vanwege*) en figuurlijk taalgebruik (*je ogen de kost geven, de proef op de som nemen, in het water vallen*). Digiwak is dus vooral geschikt als middel ter aanvulling op de reguliere taal- en zaakvakmethode en biedt op die manier steun bij de inrichting en voortgang van het woordenschatonderwijs. Hoe leerkrachten dat in de praktijk doen wordt geïllustreerd in het interview met Yunus Meijerink (zie kader bij dit artikel).'

Is Digiwak ook inzetbaar voor nieuwkomers?

'Leerlingen die nog maar net in Nederland zijn, kunnen gebruik maken van het onderdeel **Digiwak voor nieuwkomers**. Dit onderdeel bestaat uit 500 **startwoorden** die relevant zijn voor alle nieuwkomers ongeacht hun leeftijd of doorstroomniveau. Naast de startwoorden is een selectie gemaakt van nog eens 500 **basiswoorden**, die verschillen voor leerlingen die doorstromen naar respectievelijk onder-, midden- of bovenbouw. In totaal omvat dit onderdeel dus 1000 woorden die voor de helft voor alle nieuwkomers identiek zijn en voor de andere helft verschillend, afhankelijk van het verwachte doorstroomniveau. Op deze manier kunnen nieuwkomers frequente, alledaagse woorden aanleren die voor hen van cruciaal belang zijn om aan het onderwijs en de samenleving deel te nemen.'

Geldt dat ook voor nieuwkomers in het ISK-onderwijs?

'Nieuwkomers in het voortgezet onderwijs zullen ook zeker gebruik kunnen maken van Digiwak. De woorden die in **Digiwak voor nieuwkomers** zijn opgenomen vormen daarvoor een goed uitgangspunt. Om te beginnen de startwoorden die voor alle nieuwkomers geschikt zijn; daarna de basiswoorden voor de bovenbouw, de

leeftijdscategorie die het dichtst tegen ISK-leerlingen aanleunt. Daarnaast kunnen leerkrachten met de zoekfunctie thema's, clusters en individuele woorden voor de leerlingen selecteren die aansluiten bij thema's en onderwerpen die in de les worden behandeld. De geselecteerde woorden kunnen desgewenst op A4-formaat worden geprint. Bij de behandeling van een bepaald thema kunnen de daarbij behorende afbeeldingen in de klas worden opgehangen.'

En wat valt er te zeggen over de inzetbaarheid van Digiwak in het volwassenenonderwijs?

'Ook in het NT2-onderwijs voor volwassenen kan een beroep worden gedaan op Digiwak. Dat geldt in de eerste plaats voor beginnende NT2-leerders die net als ISK-leerlingen bij het aanleren van een basiswoordenschat kunnen starten met de woorden uit **Digiwak voor nieuwkomers**. Daarna kan de docent woorden selecteren uit meer algemene thema's als *Eten en drinken, Familie en vrienden, Lichaam en gezondheid* of *Geld en winkelen*, dan wel specifiekere thema's als *Macht en bestuur, Milieu, Informatie* of *Werken en beroepen*. Thema's als *Sprookjes, School* en *Boerderij* zijn voor volwassenen wellicht minder relevant en kunnen worden overgeslagen.

Uit een vergelijking tussen Digiwak en de 2044 meest frequente woorden uit het **Basiswoordenboek Nederlands** (De Kleijn & Nieuwborg, 1983) blijkt dat zo'n driekwart van de woorden uit dat woordenboek in Digiwak zijn opgenomen. Dat er geen sprake is van 100% overeenstemming, heeft twee redenen. In de eerste plaats staan in het basiswoordenboek ook de nodige functiewoorden (lidwoorden, voornaamwoorden, voorzetsels) die niet in Digiwak zijn opgenomen. Daarnaast is Digiwak ontwikkeld voor leerlingen vanaf groep 3, waarbij we ervan uitgaan dat leerlingen al de beschikking hebben over een elementaire woordenschat. Behalve de sectie **Digiwak voor nieuwkomers**, waarmee NT2-leerders zich een basiswoordenschat eigen kunnen maken, kan Digiwak voor volwassenen vooral worden ingezet voor de uitbreiding van hun specifiekere woordenschat.'

Hebben jullie toekomstideeën om een tabblad volwassenenonderwijs toe te voegen?

'We proberen in te spelen op vragen van docenten. Als daar genoeg belangstelling voor is, dan behoort dat zeker tot de mogelijkheden.'

Wat is de meerwaarde van digitale woordenlijsten in Digiwak? En wat voegt Digiwak toe aan de gebruikelijke woordenlijsten in NT2-methoden?

'Het programma laat in één oogopslag zien welke woorden behandeld zijn (groen), welke in behandeling zijn (geel) en welke nog moeten (rood). De docent kan dit met één druk op de knop aangeven en vaststellen. **Meerwaarde kwantitatief:** Digiwak bevat ruim 9000 woorden. Dat is meer dan welke NT2-methode dan ook. **Meerwaarde kwalitatief:** woorden zijn thematisch geclusterd, waardoor je meteen een set aan elkaar gerelateerde woorden kunt selecteren en aanbieden. Digiwak bevat een zoekfunctie, waardoor snel een woord (en het bijbehorende cluster) kan worden opgezocht. De (gemiddelde) verdeling in woordsoorten is: zelfstandige naamwoorden 55%, werkwoorden 19%, overig (= bijwoorden en bijvoeglijke naamwoorden) 14%, uitdrukkingen 12%.'

Hoe is in de verwerking van de woorden voorzien? Zijn de andere drie stappen van de 4-takt (semantiseren – uitspraak? – consolideren en toetsen) ook opgenomen in het programma? Zo ja, hoe?

'Bij Digiwak gaan we uit van de aanname dat de docent bekend is met de [Viertakt van Verhallen](#): voorbereken-semantiseren-consolideren-toetsen. Het is aan de docent hoe hij/zij daar vorm aan geeft.'

Het lijkt erop dat de leerkracht/NT2-docent daarbij een stevige rol is toebedeeld. Wordt ook de zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de taalleerder door Digiwak extra gestimuleerd?

'Dat klopt. In het basisonderwijs moet de stimulans vooral van de docent uitgaan. Maar er is ook een rol voor de ouders, zoals uit het interview met Yunus Meijerink blijkt. Bij oudere leerders kan natuurlijk een groter beroep op de zelfstandigheid en eigen verantwoordelijkheid van de leerder worden gedaan.'

Er staan hele mooie afbeeldingen op het platform, wordt hier ook nog audio aan toegevoegd? En is het programma ook makkelijk te gebruiken op een digibord, tablet of andere mobiele devices?

'Goede suggestie, die inderdaad het nodige werk achter de schermen vereist. We hebben deze optie eerder al overwogen, maar zijn daar (nog) niet aan toegekomen vanwege de vereiste inspanning. Ook hier geldt: als de roep hierom sterker wordt, zullen we deze vraag zeker opnieuw in overweging nemen. Digibord is zeker mogelijk. In het basisonderwijs is in (vrijwel) elke klas een digibord en ik weet dat Digiwak daarop veel gebruikt wordt. Gebruik op een tablet is zeker mogelijk.'

Worden alle woorden en afbeeldingen up-to-date gehouden in Digiwak?

'Ja, er kunnen in Digiwak gemakkelijk woorden worden toegevoegd of gedeletet. Dat is in het verleden regelmatig gebeurd, zij het vooral op incidentele basis. Vaak op instigatie van leerkrachten die een vreemd of archaïsch woord tegenkwamen of een omissie constateerden. In het algemeen geldt natuurlijk dat elke woordenlijst op gezette tijden een update behoeft, want de wereld verandert snel en daarmee ook de relevante woorden.'

'Het programma biedt veel houvast'

Yunus Meijerink, directeur Islamitische Basisschool Al-Ummah te Enschede.

Al-Ummah maakt deel uit van de Simonscholen (Stichting voor Onderwijs op Islamitische Grondslag in Midden- en Oost-Nederland). Dankzij een subsidie van de Simonscholen is **Digiwak** uitgebreid met afbeeldingen, definities en voorbeeldzinnen bij alle woorden.

Waarom gebruiken jullie Digiwak?

Op onze school zitten veel leerlingen met een migratieachtergrond. Eigenlijk geldt dat voor bijna 100% van de leerlingen. Daaronder zijn ook veel leerlingen die thuis geen Nederlands spreken en van wie de taalvaardigheid in het Nederlands achterblijft.

Hoe ben je met het programma in aanraking gekomen?

We vonden het nodig om vooral de woordenschat van de leerlingen uit te breiden. Op eigen houtje hebben we van alles uitgeprobeerd. Tot we tegen Digiwak aanliepen. Het programma hielp ons enorm bij het selecteren van woorden en bij het bijhouden van de voortgang van leerlingen. Er waren toen nog geen afbeeldingen, definities en voorbeeldzinnen in Digiwak opgenomen, maar dankzij een financiële bijdrage van ons bestuur konden die ontwikkeld worden.

Voor wie gebruiken jullie Digiwak op school?

We zetten Digiwak in bij alle leerlingen, van groep 3 tot en met groep 8. In groep 3 behandelen we drie clusters per week. Volgens de regels is dat eigenlijk te weinig, maar dat is wat momenteel voor ons haalbaar is. In groep 4 tot en met 8 behandelen we dagelijks een cluster.

Werken alle leerkrachten op dezelfde manier met het programma?

In het begin waren er wel verschillen, want het duurde even voordat iedereen het in de vingers had, maar nu werkt het goed. Leerkrachten printen de clusters uit en hangen die op in de klas. De leerlingen krijgen de uitgeprinte woorden ook in een mapje mee naar huis, zodat ze die ook thuis met de ouders kunnen doornemen. Op

ouderavonden wijzen we ouders daar voortdurend op. Het is ook heel mooi dat we in Digiwak de voortgang van de leerlingen kunnen bijhouden, al kost dat wel enige discipline van de leerkrachten.

Wat zijn jullie ervaringen met het gebruik van Digiwak?

Leerlingen vinden het leuk, al hangt het wel af van het thema en van het enthousiasme van de leerkracht. Leerkrachten zijn ook nog steeds erg tevreden en vinden het zinvol. Elke dag een nieuw cluster aanbieden is soms wel een belasting, maar we hebben met elkaar afgesproken dat iedereen dat gewoon moet doen. Ik moet er af en toe wel op letten dat het niet verwatert. Maar de capaciteit van het leerlingenbrein is niet gauw vol. Hoe meer verbindingen er worden gelegd, hoe beter.

Zie je effecten?

Ja, een aantal jaar geleden hebben we bij de leerlingen in groep 5 een toets afgenomen. Diezelfde toets is ook afgenomen bij leerlingen van twee vergelijkbare scholen die niet met Digiwak hadden gewerkt. De resultaten van onze leerlingen waren duidelijk beter.

Wat zijn voor jou de positieve punten van Digiwak?

Eigenlijk alles, met name het vaste aanbod, de wetenschap dat we de leerlingen de juiste woorden op een systematische manier aanbieden en de mogelijkheid tot registratie. Ook de indeling in thema's is erg handig, alles ziet er duidelijk uit en het zijn aantrekkelijke afbeeldingen, voorbeeldzinnen en definities. Het programma biedt veel houvast en we zien dat het effect sorteert.

Zie je nog verbeterpunten?

De indeling in clusters werkt uitstekend en de functionaliteit van het programma is goed. Het is alleen jammer dat er nog geen oefeningen en toetsen in het programma zitten.

Heb je tot slot nog opmerkingen of suggesties?

De kracht van het programma staat of valt uiteindelijk met de leerkracht. Dat is degene die voor een goed onderwijsaanbod moet zorgen. Dat betekent uitdagende thema's en een rijk taalaanbod. Niet woorden stampen, maar woorden in een betekenisvolle context aanbieden. Dat doet Digiwak. De leerkracht moet daarbij wel goed de link tussen Digiwak en het verdere lesaanbod in de gaten houden.

Digiwak

De website van Digiwak is: www.digiwak.nl. De site kan gratis worden geraadpleegd gedurende een periode van twee weken. Een abonnement op Digiwak varieert (afhankelijk van het aantal cursisten) van € 35 tot € 60 per jaar.

Folkert Kuiken is emeritus hoogleraar Nederlands als tweede taal en meertaligheid (UvA) en wetenschappelijk directeur van het Instituut voor Nederlands Taalonderwijs en Taaladvies (INTT).

Literatuur

- Kleijn, P. de & Nieuwborg, E. (1983). **Basiswoordenboek Nederlands**. Groningen: Wolters-Noordhoff.
- Kuiken, F. & Droge, S. (2010). **Woordenlijst Amsterdamse Kinderen**. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam.
- Schrooten, W. & Vermeer, A. (1994). **Woorden in het basisonderwijs: 15.000 woorden aangeboden aan leerlingen**. Tilburg: Tilburg University Press.
- Verhallen, M. & S. Verhallen (1994). **Woorden leren, woorden onderwijzen**. Hoevelaken, CPS.